

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Кримінологія»

кафедра кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузі знань	К «Безпека та оборона»
Спеціальність	К9 «Правоохоронна діяльність»
Освітня програма	Правоохоронна діяльність
Форми здобуття вищої освіти	денна та заочна
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Науково-педагогічні працівники, які забезпечують викладання навчальної дисципліни:

Назва навчальної дисципліни

Кримінологія (criminology)

Науково-педагогічний працівник (-ки)

Піщенко Геннадій Іванович

Профайл викладача (-ів)

<https://orcid.org/0000-0003-3299-521X>

Контактний тел.

(097) 617-98-41

E-mail:

kpk.criminology@gmail.com

Науково-педагогічний працівник (-ки)

Джужа Олександр Миколайович

Профайл викладача (-ів)

<https://orcid.org/0000-0003-0842-7415>

Контактний тел.

(096) 451-78-73

E-mail:

kpk.criminology@gmail.com

Науково-педагогічний працівник (-ки)

Шрамко Сабріє Сейтжелієвна

Профайл викладача (-ів)

<https://orcid.org/0000-0002-4453-9118>

Контактний тел.

(066) 185-70-55

E-mail:

sabrieshramko@gmail.com

Консультативна допомога кафедри

Очні консультації: з 15.00 до 16.30 відповідно до графіка чергувань науково-педагогічних працівників кафедри.

Online-консультації: за допомогою електронної пошти (kpk.criminology@gmail.com), месенджерів і платформи Zoom, Пн-Пт з 9:00 до 15:00.

Сторінка дистанційного курсу:

<https://learn.navs.edu.ua/course/view.php?id=1356>

Стислий опис навчальної дисципліни

<p>Мета вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Кримінологія» є: формування у здобувачів вищої освіти науково-обґрунтованих уявлень про сучасний стан злочинності в Україні та світі, її кількісно-якісні показники, кримінологічні риси особи кримінального правопрушника і потерпілого, негативні явища і процеси, які її обумовлюють; у виробленні наукових і практичних рекомендацій, положень та висновків щодо підвищення ефективності запобігання злочинності.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Кримінологія» є надання здобувачам вищої освіти можливостей ознайомлення на лекціях з новітніми науковими та методичними досягненнями в сфері кримінології; створення оптимальних організаційних і методичних умов для самостійного вивчення курсу; закріплення на семінарських заняттях знань про основні теоретичні положення кримінології; розвиток на практичних заняттях навичок проведення запобігання злочинності тощо.</p>
<p>Тривалість</p>	<p>90 годин.</p>
<p>Форми та методи навчання</p>	<p>Під час вивчення дисципліни «Кримінологія» використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.</p> <p>Дисципліна включає такі види занять як лекції, семінарські, практичні заняття, а також самостійну роботу.</p> <p>Вивчення дисципліни рекомендується почати з ознайомлення з тематичним планом, який містить структуру курсу, з планами семінарських та практичних занять, завданнями для самостійної роботи та тематикою рефератів, доповідей. В результаті здобувач отримує уяву про завдання, що має виконати під час вивчення курсу а також методичні рекомендації для самостійного опрацювання матеріалу та підготовки до занять з метою засвоєння основних, сформульованих на підставі сучасних теоретичних положень і новітнього законодавства України.</p>
<p>Система поточного контролю</p>	<p>Поточний контроль успішності здобувачів – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми.</p> <p>Поточний контроль здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступеня та якості засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.</p> <p>Поточний контроль проводиться у таких формах:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ вибіркового усного опитування перед початком занять; ✓ фронтального стандартизованого усного опитування за основними питаннями заняття;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ виклику до дошки для самостійного розв'язування практичних завдань чи ситуацій; ✓ експрес-опитування, що являє собою або суцільне опитування всіх присутніх або вибіркоче опитування частини здобувачів групи. Питання з теми (кількох тем), яка готувалася на семінарське заняття, передбачають чітку коротку відповідь. При експрес-опитуванні кожен здобувач має право відповісти лише один раз; ✓ тестування (комп'ютерного, письмового); <p>реферативних повідомлень та їх обговорень.</p>
Система підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни проводиться у формі заліку.</p> <p>Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.</p>
Пререквізити (Prerequisite)	«Теорія держави та права», «Логіка», «Конституційне право», «Організаційно-правові основи діяльності правоохоронних органів», «Інформаційні технології та системи», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Кримінальний процес».
Постреквізити (Postrequisite)	«Криміналістика та основи судово-медичних експертиз», «Філософія сталого розвитку», «Фахова практика»

Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання («hard skills»)

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач.
<p>РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.</p> <p>РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.</p> <p>РН8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.</p>	<p><i>Інтегральна компетентність:</i> здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p><i>Загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p><i>Спеціальні компетентності:</i></p> <p>СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.</p> <p>СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати</p>

<p>РН17. Використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави.</p> <p>РН22. Оцінювати оперативну (бойову) обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати їх розвиток, застосовувати тактичні методи превентивного та силового втручання для запобігання та припинення правопорушень, усунення загроз внутрішньому безпековому середовищу, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, у тому числі у взаємодії з іншими уповноваженими на це органами та громадою.</p>	<p>причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству</p> <p>СК11. Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).</p> <p>СК12. Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу кримінального правопорушника, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.</p>
<p>Освітня програма</p>	<p>Типова освітня (професійна) «Правоохоронна діяльність»</p>

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни («soft skills»):

- властивість приймати рішення та вирішувати проблеми;
- навички чіткого і зрозумілого формування думки (повідомлення, доповідні записки тощо);
- взаємодія з різними типами людей.

Структура навчальної дисципліни та тематика навчальних занять

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
<p>Тема 1. Поняття, предмет, методи і система кримінології.</p>	<p>Лекція: очно з використанням мультимедійного супроводження. Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та</p>	<p>Домашні завдання та питання для самоконтролю: 1. Які основні наукові підходи до розуміння природи кримінології? Чим було викликано виникнення цієї науки. 2. У чому полягає основне завдання кримінології?</p>

	тестових завдань; домашні завдання.	3. У чому полягає значення кримінології для вашої майбутньої професії? 4. Що таке кримінологічне мислення і на чому воно засновується? 5. Чи мають кримінологічні знання практичну цінність у повсякденному житті?
Тема 2. Злочинність і її основні характеристики.	Лекція: очно 3 використанням мультимедійного супроводження. Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.	Домашні завдання та питання для самоконтролю: 1. Чи погоджуєтеся ви з твердженням, що злочинність неможливо повністю викоринити? Обґрунтуйте свою відповідь. 2. Якими показниками вимірюється злочинність? 3. Які показники злочинності відносяться до кількісних? Опишіть їх. 4. Які показники злочинності відносяться до якісних? Опишіть їх. 5. Які показники злочинності відносяться до кількісно-якісних? Опишіть їх. 6. Які різновиди латентної злочинності виділяють у кримінології? Які прийоми та методи застосовуються до виявлення латентної злочинності?
Тема 3. Причини та умови злочинності. Кримінологічне вчення про особу кримінального правопорушника.	Лекція: очно 3 використанням мультимедійного супроводження. Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.	Домашні завдання та питання для самоконтролю: 1. Що таке структура особи кримінального правопорушника і на які елементи вона може бути розподілена? 2. За якими критеріями (підставами) побудовано типологію особистості кримінального правопорушника? 3. Розкрийте поняття причин та умов злочинності в кримінології. У чому полягає різниця між ними.

		<p>4. Особливості кримінологічної детермінації.</p> <p>5. Надайте загальну характеристику детермінантам в Україні.</p>
Тема 4. Теорія запобігання злочинності.	<p>Лекція: очно з використанням мультимедійного супроводження.</p> <p>Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.</p>	<p>Завдання для виконання: Ознайомлення з законодавчим забезпеченням профілактичної діяльності в цілому, зокрема поліції та складання від імені поліцейського (дільничного офіцера, оперативного уповноваженого карного розшуку, інспектора ювенальної превенції) місячного плану профілактичних заходів за напрямками діяльності.</p>
Т. 5. Кримінологічне вчення про жертву кримінального правопорушення.	<p>Лекція: очно з використанням мультимедійного супроводження.</p> <p>Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.</p>	<p>Домашні завдання та питання для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття віктимології та жертви кримінального правопорушення. 2. Зв'язок «злочинець-потерпілий». 3. Комплексний підхід до класифікації жертв кримінального правопорушення. 4. Стан віктимізація населення України. 5. 6. Сучасні напрями віктимологічного запобігання. 7.
Т. 6. Фонові злочинності явища та засоби протидії їм.	<p>Лекція: очно з використанням мультимедійного супроводження.</p> <p>Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.</p>	<p>Домашні завдання та питання для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття фонових явищ у кримінології. 2. Кількісні та якісні характеристики фонових для злочинності явищ. 3. Заходи запобігання фоновим для злочинності явищам в Україні. 4. Фонові явища та засоби запобігання їм в умовах місць позбавлення волі.

<p>Т. 7. Організація і методика кримінологічних досліджень.</p>	<p>Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання. Практичне заняття: заслуховування доповідей про розробку кримінологічного дослідження.</p>	<p>Домашні завдання та питання для самоконтролю: 1. Поняття кримінологічного дослідження. 2. Поняття кримінологічної інформації, її види. 3. Програма кримінологічного дослідження. 4. Соціологічні методи, які використовуються в кримінологічних дослідженнях. 5. Метод експертних оцінок. 6. Документальний метод в кримінології.</p>
<p>Т. 8. Кримінологічна характеристика та запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються дітьми.</p>	<p>Лекція: очно з використанням мультимедійного супроводження. Семінарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.</p>	<p>Домашні завдання та питання для самоконтролю: 1. Неформальні молодіжні угруповання з антисуспільною спрямованістю. 2. Групова злочинність дітей. 3. Характеристика особи дитини-злочинця. 4. Особливості мотивації кримінальних правопорушень, що вчиняються дітьми. 5. Класифікація дітей злочинців. 6. Кримінальні правопорушення дітей з психічними аномаліями. 7. Криміногенні фактори побутового оточення та сфери дозвілля. 8. Недоліки діяльності правоохоронних органів щодо запобігання дитячої злочинності. 9. Роль умов життя і виховання, неформальних об'єднань, антисуспільної поведінки дорослих, дозвільних груп, а також засобів масової інформації у механізмі окремого кримінального правопорушення, вчиненого дитиною.</p>

		10. Основні засоби профілактики кримінальних правопорушень, що вчиняються дітьми.
Т. 9. Кримінологічна характеристика та запобігання домашньому насильству	Лекція: очно 3 використанням мультимедійного супроводження. Семинарське заняття: поточна перевірка у вигляді усної співбесіди (7 - 10 хв. / кожного); письмова перевірка у вигляді контрольних робіт та тестових завдань; домашні завдання.	Домашні завдання та питання для самоконтролю: 1. Поняття та ознаки домашнього насильства. 2. Види домашнього насильства. 3. Соціальні, економічні та психологічні детермінанти домашнього насильства. 4. Кримінологічний портрет особи-кривдника. 5. Кримінологічна характеристика жертви домашнього насильства. 6. Латентна злочинність у сфері домашнього насильства: причини та масштаби. 7. Гендерний вимір домашнього насильства. 8. Вплив алкоголізму, стресу та воєнних факторів на рівень домашнього насильства. 9. Система заходів запобігання домашньому насильству.

Основні інформаційні джерела

1. Бесчастний В. М. Кримінологічне забезпечення протидії злочинності в Україні : монографія. Харків, 2017. 360 с.
2. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 1: А-Л / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 872 с.
3. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 2: М-Я / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 912 с.
4. Кримінологія: підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, В.В. Чернеї, С.С. Чернявський та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.В. Чернея; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Джужі. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 612 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Kryminolohiya-Cherney.pdf
5. Кримінологія: підручник / Б. М. Головін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.; за заг. ред. Б.М. Головіна. Харків: Право, 2020. 384 с. URL: <https://surl.lt/xuycqj>
6. Кримінологія: підручник / А. М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2018. 416 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Kryminolohiya.pdf
7. Кримінологія (Загальна частина) : навч. посіб. / [І. О. Бандурка, О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ.– Харків : ХНУВС, 2025.– 616 с. URL: <https://surl.lt/xuycqj>

8. Кримінологія: Практично-ситуаційні завдання: Навчальний посібник / Упорядники: Кулакова Н.В., Левченко Ю.О., Бурлака Т.В., Расюк Е.В. та ін. – К., 2023. – 50 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7d7e24e6-da43-4059-9aa2-809117280df4/content>

9. Зменшення можливостей вчинення злочинів: стратегічний підхід : монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. – Харків : Право, 2020. – 287 с. <https://surl.li/tqtkkl>

10. Орлов Ю. В. Злочинність і протидія їй в умовах війни: кримінально-правовий та кримінологічний виміри : монографія. Харків : Право, 2023. 260 с.

11. Сокурєнко В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку української кримінології. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. №. 3. С. 336–356.

Технічне обладнання та програмне забезпечення навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Кримінологія» можуть використовуватися наступне обладнання: ноутбук, мультимедійний проектор, програмне забезпечення (IBM i2, ArcGIS), яке дозволяє ефективно та змістовно демонструвати належну інформацію під час занять. Крім того використовується програмне забезпечення: ZOOM, VIBER, MOODLE та інші, за допомогою якого можна проводити дистанційне навчання з навчальної дисципліни.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Досягається за допомогою наступних складових:

1) здобувач вищої освіти має погодитися на дотримання принципів академічної доброчесності;

2) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

3) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

4) надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;

5) засвоєння тем пропущених лекційних занять здійснюється шляхом відпрацювання здобувачем вищої освіти (співбесіда, реферат, презентація, доповідь тощо). Пропущені практичні та (або) семінарські заняття, незалежно від причини пропуску, та незадовільні оцінки здобувач вищої освіти відпрацьовує науково-педагогічному працівникові згідно з графіком консультацій до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі групи.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології, які безпосередньо проводять заняття (за затвердженням графіком проведення консультацій).

Оцінювання результатів навчання

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності студента, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

Таблиця 1

Накопичення балів з тем за усі види робіт									Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
Мах 60%									Мах 40%	Мах 100%
Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.	Тема 7.	Тема 8.	Самостійна робота	Залік	
5	5	5	5	5	5	5	5	5		
									40	100

Для занесення результатів компетентності здобувача у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача та ECTS оцінками (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Зараховано	A	відмінне виконання
85-89	Зараховано	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	Зараховано	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	не зараховано	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Розробники:

Олександр ДЖУЖА – професор кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології НАВС, доктор юридичних наук, професор.

Сабріє ШРАМКО – т.в.о. завідувача кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, старший дослідник.

Силабус схвалено на засіданні кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології. Протокол від 23.07.2025 р. № 24.

Т.в.о завідувача кафедри

Сабріє ШРАМКО